

RINGERIKE KOMMUNE
Postboks 123 Sentrum
3502 HØNEFOSS

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 23/03575-25

24.05.2023

Ark.: 326.12

Vedtak i navnesak 2023/34 – Bjørke, Rosenlund, Bjørkesetra, Rosenlundbekken med flere i Ringerike kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Ringerike kommune:

- **Bjørke** (gard 167)
- **Øvre Bjørke** (bruk 167/1)
- **Rosenlund** (bruk 167/3)
- **Nedre Bjørke** (bruk 167/4)
- **Bjørkesetra** (seter)
- **Rosenlundbekken** (bekk)

Vedtaket er gjort med heimel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Matrikkelen mangler opplysninger om grensa mellom bruk 167/1 og 167/4. Vi ber kommunen ajourføre utstrekninga av disse to eiendommene i matrikkelen, slik at vi får knytta bruksnavna til geometrien i matrikkelen og dermed registrert vedtaka i Sentralt stedsnavnregister.

Vi minner kommunen om at de nå har ansvar for vedtak om adressetilleggsnavn for Gamle Hallingdalsveien 2, slik at dette endres i samsvar med vedtaket om gards- og bruksnavna.

- **Bjørke gård**

Dersom det er tunet på bruk 4, Nedre Bjørke, som står i dag, mens tunet på bruk 1, Øvre Bjørke, i dag er borte, jamfør informasjonen om ajourføring i matrikkelen over, er det navnet *Nedre Bjørke* som kan benyttes som adressetilleggsnavn. Alternativt kan gardsnavnet *Bjørke* benyttes aleine.

Bakgrunn

Navnesaka blei tatt opp av Kristian Øveren (eieren av bruk 1 og 4) i samband med utgiinga av ei gards- og bygdehistorie i Soknedalen i Ringerike, jf. e-post datert 08.02.2023. Navnesaka blei reist for å fastsette rett skrivemåte for offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipp for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I *utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saka gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saka gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker, ligger innafor regelverket.

Uttaleopplysninger

Navneobjekt	Uttaler	År	Kjelde
gard 167	<i>bjø̀rke</i>	1909	Norske Gaardnavne
	<i>bjø̀r`kə</i>	1942	herredsregistret
	<i>bję̀r`kə</i>		
	<i>Bjerke</i>	2023	Per Halvard Øveren
	<i>Bjørke</i>		
bruk 167/1	<i>bjø̀rr`kə</i>	1953	bustadnavnregistret
	<i>"bjø̀rkə</i>	1990	Norderhov gamle herred
plass under bruk 167/1	<i>bjø̀rr`kəbrátånn</i>	1953	bustadnavnregistret
plass under bruk 165/1	<i>rō`s`nlunn</i>		
seter	<i>bję̀r`kasę̀tra</i>	1942	herredsregistret
seter	? [om «Rosenlundsetra»]	1930	Norderhov gamle herred

Skrifttradisjon

Navneobjekt	Skrivemåter	År	Kjelde
gard 167	<i>Biørcke</i>	1578	ifølge Norske Gaardnavne
	<i>Bierke</i> eller <i>Bierche</i>	1647	skattematrikkel
	<i>Bircke</i>	1604– 1723	ifølge Norske Gaardnavne matrikkel, ifølge Norderhov gamle herred
	<i>Bierche</i>	1657– 1723	ifølge Norske Gaardnavne
	<i>Bjærke (Bjarka)</i>	1843	matrikkel
	<i>Bjærke</i>	1850– 1919	amtskartsamling amtskart
	<i>Bjerke</i>	1826– 1964	rektangelmåling amtskartsamling matrikkel amtskart gradteigsmåling gradteigskart matrikkelutkast Norge 1:50 000
	<i>Björke</i>	1975– 1993	Norge 1:50 000
bruk 167 / 1 og 4	<i>Bjerke</i>	1948– 1966	Norske gardsbruk førsteutgava av Økonomisk kartverk markslagkartet av Økonomisk kartverk
	<i>N. Bjerke</i>	1915	Kartblad nr. X
bruk 167/1	<i>Bjærke øvre</i>	1843	matrikkel
	<i>Bjærke øvre Skoug</i>		
	« <i>Björke øvre med Skov</i> »	1887	
	<i>Bjerke øvre med skog</i>	1905– 1950	matrikkel matrikkelutkast
	<i>BJERKE ØVRE MED SKOG</i>	2023	dagens matrikkel
bruk 167/2	<i>Bjerkemarkene</i>	1915	Kartblad nr. X
bruk 167 / 3 og 4	<i>Bjærke nedre</i>	1843	matrikkel
bruk 167/3	<i>Björke nedre</i>	1887	
	<i>Bjerke, Nedre</i>	1948	Norske gardsbruk
	<i>Bjerke nedre</i>	1905– 1950	matrikkel matrikkelutkast
	<i>Rosenlund</i>	1966	Økonomisk kartverk
	<i>BJERKE NEDRE</i>	2023	dagens matrikkel

bruk 167/4	<i>Bjørke nedre</i>	1887	matrikkel
	<i>Bjerke nedre</i>	1905– 1950	matrikkel matrikkelutkast
	<i>BJERKE NEDRE</i>	2023	dagens matrikkel
bruk 167/5	<i>Bjerke skog</i>	1905– 1950	matrikkel matrikkelutkast
bruk 167/12	<i>Rosenlundseteren</i>	1950	matrikkelutkast
bruk 167/14	<i>Rosenlund</i>		
setrer	<i>Bjerke S'</i>	1826	rektangelmåling
	<i>Bjærke</i>	1850– 1919	amtskartsamling amtskart
seter	<i>ned Bjerkesr</i>	1913	gradteigsmåling
	<i>ned Bjerkesæter</i>	1964	gradteigsmåling gradteigskart Norge 1:50 000
	<i>Mellomseter</i>	1966	førsteutgava av Økonomisk kartverk markslagkartet av Økonomisk kartverk
seter	<i>öv Bjerkesr</i>	1913	gradteigsmåling
	<i>öv Bjerkesæter</i>	1964	
	<i>Bjerkeseetra</i>	1966	førsteutgava av Økonomisk kartverk
	<i>Bjerkesefra (nedl.)</i>		markslagkartet av Økonomisk kartverk

Høringsuttalelser

Kartverket sendte saka til uttalelse og kunngjøring i Ringerike kommune i brev datert 10. februar 2023, i tråd med § 8 i stedsnavnloven. I brev datert 28. mars 2023 sendte kommunen de lokale uttalelsene til Språkrådet. Kommunen har ikke gitt noen eigen uttalelse.

Per Halvard Øveren (med fullmakt fra Kristian Øveren) skriver at skrivemåten av gardsnavnet konsekvent har vært *Bjerke* til Kartverket i 1972 godkjente navneformen *Bjørke*. Han har lagt ved kart fra 1826 og 1912 med skrivemåten *Bjerke*, kopi av bygdebøker med skrivemåten *Bjerke*, og grunnboksutskrifter med skrivemåtene *Bjerke nedre* og *Bjerke øvre med Skog*. Han har også lagt ved brev der Kartverket og kommunen godkjenner *Bjerke gård* som adressetilleggsnavn på bruk 167/1. Om uttalen skriver han: «Hva gjelder lokal uttale av stedet er dette Bjerke, men vi hører også at mange sier Bjørke. Så begge uttalemåter er i bruk». Han viser også til opplysninger for gard 33 i Frogn i navneverket Norske Gaardnavne.

Tilråing

Språkrådet skriver følgende i si tilråing, jf. brev datert 13. april 2023:

«Hovedregelen i stedsnavnloven (§ 4 første ledd) er at skrivemåten skal ta utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen, det vil si «uttale som er overlevert frå tidlegare generasjonar, som har vore vanleg på staden, og som framleis er i levande bruk» (§ 2 bokstav e). Den nedarvede uttalen er /bjørke/, og Per Halvard Øveren opplyser at denne uttalen er i bruk (ved siden av uttalen /bjerke/). Ut fra hovedregelen må navnet altså skrives *Bjørke*.

Formålsparagrafen i stedsnavnloven sier at skrivemåten ikke skal skygge for meningsinnholdet i navnet. Norske Gaardnavne forklarer navnet som en avledning av elvenavnet *Bjarka* (som igjen

kommer av trenavnet, jf. *Norske Elvenavne*), Margit Harsson skriver «Kanskje av norrønt birki n 'et sted det vokser bjørk', eller et elvenavn Bjarka». Uansett tolkning vil begge skrivemåtene være like gode når det gjelder å vise betydningsinnholdet, siden både *bjørk* og *bjerk* er normerte skrivemåter av trenavnet i dagens rettskrivning.

Skrifttradisjonen for den ene eller den andre skrivemåten er ikke entydig i eldre kart og matrikler, men lokalt har nok *Bjerke* vært dominerende, jf. dokumentasjonen fra Per Halvard Øveren.

Etter en samlet vurdering mener vi at det ikke er grunnlag for å fravike hovedregelen i denne saken. Vi tilrår derfor skrivemåten **Bjørke** for gårdsnavnet i samsvar med lokal, nedarvet uttale. Når det gjelder bruksnavnene, bør utmerkingsleddet stå foran hovednavnet: **Øvre Bjørke** (alternativt *Øvre Bjørke med skog*) og **Nedre Bjørke**. Vi finner ikke grunnlag i kildene vi har brukt for å tilrå navnet *Rosenlund* for bnr 3. Skrivemåten av navnet er for øvrig uproblematisk. Harsson har registrert *Rosenlundsetra* under gnr 167[...]

Kartverkets vurdering

Kartverket vurderer det slik at både Norske Gaardnavne, herredsregistret, bustadnavnregisteret og stedsnavninnsamlinga Norderhov gamle herred har dokumentert uttalen /'bjørrke/ om gårdsnavnet. Per Halvard Øveren skriver også at både /'bjørrke/ og /'bjærrke/ er i bruk som uttaler. Vi meiner hovedregelen om å ta utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen tilsier skrivemåten *Bjørke*.

Unntaksregelen i lov om stadnamn § 4, andre ledd sier:

«Har skrivemåten vore lenge i bruk, og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp.»

I § 1 fjerde ledd i forskriften til loven er det listet opp hvilke punkter som skal tas med i vurderingen når man vurderer å velge en skrivemåte som har vært lenge i bruk:

- a. om skrivemåten kan medverke til at meningsinnholdet i namnet ikkje kjem tydeleg fram
- b. om skrivemåten kan endre den nedervde lokale uttalen av namnet
- c. kor lang og dominerande tradisjon skrivemåten har på namneobjektet
- d. kor stor semje det er om skrivemåten lokalt
- e. om skrivemåten har tradisjon i det språket som namnesaka gjeld.»

Her er Kartverkets vurdering av de fem punktene i forskrifta når det gjelder skrivemåten *Bjerke*:

- Skrivemåten vil ikke ha betydning for meningsinnholdet i navnet.
- Skrivemåten vil antas å endre den lokalt nedarva uttalen.
- Skrivemåten har lang tradisjon, men den er ikke dominerende.
- Det er ikke enighet om skrivemåten lokalt, basert på høringsuttalelsen fra Per Halvard Øveren og samtaler med lokalkjente folk.
- Skrivemåten har tradisjon, på same måte som *Bjørke*.

Kartverket meiner på bakgrunn av dette at det ikke er grunnlag for å ta i bruk unntaksregelen i loven.

Kartverket vedtar skrivemåten **Bjørke** for gard 167.

Garden har en gang blitt delt i to bruk, et øvre og et nedre bruk. Det øvre bruket har seinere fått bruksnr. 1, mens det nedre bruket igjen blei delt, for så å bli samla igjen, før det blei delt i bruk 3 og bruk 4. Bruk 3 har hatt et særskilt bruksnavn som omtales nærmere under. Det har ikke kommet opplysninger om andre bruksnavn for bruk 1 og 4. Navna fra matrikkelen videreføres dermed for disse to bruka. For sammensatte bruksnavn velger vi å følge hovedregelen om å sette utmerkingsleddet foran hovednavnet. Kartverket vedtar skrivemåtene **Øvre Bjørke** for navn på bruk 1 og **Nedre Bjørke** for navn på bruk 4.

For bruk 3 har både *Nedre Bjørke* og *Rosenlund* vært brukt som navn (med flere skrivemåter). *Rosenlund* var navnet på bruk 14, slik det er dokumentert i matrikkelutkastet fra 1950. Navnet *Rosenlund* har vært i bruk om en plass som skal ha ligget der bruk 3 nå har tun. Bruk 14 har lenge blitt drevet sammen med bruk 3 og de to bruka blei formelt slått sammen i 1981. I grunnboksblad for bruk 4 opplyses det ved skyldsetting avholdt 5. september 1854 at «övre del av nedre Bjerke er ütskilt og gitt en skyld av 2 daler 13 sk.». I matrikkelen for 1887 er bruk 3 og bruk 4 begge oppgitt med skyld 2 daler og 13 skilling. Bruk 3 og bruk 4 er altså to halvdelar av det tidligere *Nedre Bjørke*. Det ser ut til at bruk 3 har hatt navnet *Rosenlund* i aktiv bruk over lang tid, og dette har blitt bekrefta av grunneier og familie på bruket. I ei lokalhistorisk samling fra Elling Bjørke om Bjørke skrives det at «Heftye og Blühmer hadde så gården til 1821 da de selger den til Ellef Sleviken for 1300 spd. Gården bruktes i den tid av en Helge Aslaksen. Viker har funnet at det just i denne tid var en flink rosemalar som hette så og som gikk under navnet «Rosenkransen». Det er da antagelig han som også har gitt denne part av gården det navn den enno har i daglig tale Rosenlund. Om dette har fortalt meg: «Det var ein rektig god og varm såmmårdag som Rosenkransen låg utpå tonet og kosa sei, å så sa'n: «Nei her er det så vakkert, og her liker jei mei så godt at no ska dett'ne hette Rosenlund etter Rosenkransen.» Og slekk vart det au.»» Grunneier er ikke kjent med navnet *Nedre Bjørke* om bruk 3. Dette navnet ser dermed ut til å være ei skriftform fra matrikkel arva fra det tidligere samla bruket. Navnet ser ikke ut til å ha vært i faktisk muntlig bruk på stedet. Det er heller ikke ønske fra grunneier om å ta dette navnet i bruk. Kartverket vedtar **Rosenlund** som navn og skrivemåte for bruk 3.

For avleide navn i offentlig bruk følger vi hovedregelen om å benytte skrivemåten i bruk for primærnavnet også i avleide navn. Dette gjelder navna *Bjørkesetra* og *Rosenlundbekken*. For leddet *-setra* er det dokumentert at nedarva uttale er /-sætra/, med /æ/. Skrivemåter med *-æ-* har også god tradisjon i både norrøn skriftnormering og nyere norsk skriftnormering, men i dagens rettskriving er det bare *setra* og *seteren* som er godkjent. Regelverket åpner opp for bruk av regionale former som *-sætra*, men dersom dette er ønskelig bør skrivemåten gjennomføres i heile kommunen/bygda. Etterleddet *-bekken* følger dagens rettskriving og er uproblematisk. Kartverket vedtar skrivemåtene **Bjørkesetra** og **Rosenlundbekken**.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Kommunen oppfordres også til å informere innbyggerne i kommunen, for eksempel med notis i ei lokalavis og på nettsidene sine.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruka.

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eige bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at hen kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte eller liknende). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i andre funksjoner, for eksempel gardsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jamfør § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer offentlig bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heileide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å bruke vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i adressetilleggsnavn der navnet blir brukt. Når det er gjort vedtak om adressetilleggsnavn skal vedtatt skrivemåte legges inn i matrikkelen.

Kartverket fører de vedtatte skrivemåtene av bruksnavn i Sentralt stedsnavnregister, og skrivemåtene hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtaket om skrivemåte kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jamfør § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngiinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp ei klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saka vidare til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Tor Ivar Solsrud Majercsik
fylkeskartsjef

Ole Gunerius Deli
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Brev fra kommunen med høringsuttalelse, datert 28.03.2023
Tilråing fra Språkrådet datert 13.04.2023

Kopi: Språkrådet
Kristian Øveren
Per Halvard Goplerud Øveren